

kreec de afgoderij allengs haar uitgewerkten vorm, en werd het afgodsbeeld vanzelf onmisbaar. Wat men zich in menscheleken vorm voorstelde, kon immers ook in menscheleken vorm worden afgebeeld. Zoo zijn de volken tot hun uitgewerkte stelsels van beeldendienst gekomen, gelijk wij er zelf toe zouden gekomen zijn, zoo geen hooger licht ons beschenen had. Zelfs ging men tenslotte tot diervergodding over. Altoos in dezelfde lijn. Er waren toch machten die een onpersoonlijk karakter droegen, en die in geen menscheleken vorm voor te stellen waren. Vandaar dat ook Israël in de woestijn een oogenblik zich neerboog voor het gouden kalf; een vorm van vereering aan den Apidienst, den dienst van den Sier in Egypte, ontleend.

Dr. A. K.

VAN HET LIDEN ONZES HEEREN.

III.

"Mijn begrafenij."

Want als zij dese zelf op mijn lichaam gegoten heeft, zoo heeft zij het gedaan tot eene voorbereiding van mijne begrafenis. Matth. 26 : 12.

Niet zoo onnatuurlijk dringt zich bij het inleven in het lijden onzes Heeren telkens de voorstelling aan ons op, alsof de gevoeligheid voor het lijden bij Jezus veel minder sprak dan bij ons. Een held heeft en siddert niet, als het doodsgewaar hem nadert. Gemeenlijk is de vrouw gevoeliger voor leed dan de man, het kind meer dan de oudere in jaren. En Jezus was niet alleen de Leeuw uit Juda's stam, maar werd ook in zijn lijden, als zelf God, gedragen door zijn Goddelijke kracht. Al werd ons ook Jezus' gevoel vaak pijnlijk aangedaan, aanstonds kwam hij die aandoening weer te boven, en schreed voort, steeds dieper lijden tegemoet, om het te majestueus te overwinnen. Na dingen we, wat het eindresultaat betreft, hier niets op af. Jezus is nooit bezweken, hij triomfeerde altoos, wat leed hem ook trof. Maar vergeet niet, Jezus is in het Woord niet alleen de Leeuw die overwint, maar ook het Lam dat ter slachting wordt geleid. Goddelijke kracht werkte in hem, maar in de gestaltenisse Gods zijnde, had hij zich-zelf vernietigd en vernederd, en was den menschen gelijk geworden. Het wesenlijk menscheleke in Jezus moogt ge daarom nooit achter zijn Godheid schuil doen gaan. Al wat we aan het echt menscheleke in Jezus te kort doet, vermindert het effect van zijn lijden ter zaligheid. En daarom, geheel menscheleke moet ge u in het lijden van uw Koning indenken. En doet ge dit, dan leert toch reeds onder menschen de ervaring, hoe het menscheleke gevoel te fier reageert, hoe edeler zijn menscheleke natuur in aanleg en ontwikkeling is. Dit bedoelt niet, dat ook wie van grover natuur is, niet zeer gevoelig kan aangedaan worden; zelfs breekt het gevoel bij wek van aard is, licht in onbedwingbare tranen uit; maar de aandoening gaat bij zulk-een spoediger over, omdat ze niet vijlende zoo diep. Moet ge nu wel aannemen, dat nooit in wien ook, uit een vrouw geboren, de menscheleke natuur teederder en fijner zich gelden deed dan in 'n Heiland, dan voel ge zelf, hoe ongerijmd 't zou zijn, aan Jezus zekere mate van onaandoenlijkheid toe te kennen, en het u voor te stellen als zijn Goddelijke natuur de gevoeligheid van zijn menscheleke natuur afstompte. Dit geldt ook van zijn lichamelijke lijden. Elke geestelag die hem striemde, elke doorn die zijn hoofd verwondde, elke nagel die hem door hand of voet werd gedreven, moet Jezus schier nog sterker hebben aangegrepen dan ze den gevoeligste onder ons zou aandoen. Reeds op den weg naar Golgotha stortte hij met zijn kruis ter aarde, en aan het kruis gaf hij den geest lang eer zijne medekruislingen stierven. Maar het geldt sterker nog van de kwetsing van Jezus' gevoel in zijn innerlijk leven. Uiterst gevoelig was Jezus naar het lichaam, maar veel aandoenlijker nog naar zijn innerlijke gewaardiging. Hoe edeler 's menschen natuur is, en hoe hooger ze staat, des te gevoeliger wordt ze aangedaan door wat haar krenkt. En van wie kon dat sterker gelden dan van uw Jezus?

Nu ontmoette Jezus op zijn lijdensweg, vooral op 't laatste, zoo bijna nimmer iets dat hem vriendelijke aandeel. Wie in bange spanning worstelt en onder zijn leed schier bezwijkt, wordt zoo verrassend gesteund en getroost door elke lijdensmiting, die hem tegemoet treedt. Een vriendelijk woord is dan olie in de wonde der ziel. En dit nu juist is Jezus in zijn laatste gang op den lijdensweg zoo bijna niet ten goede gekomen. Eenigzins van de vrouwen die hem beklagden bij zijn gang van Gabbata naar Golgotha. Ten deele van Simon van Cyrene die zijn kruis overnam. En dan van de vrouw die hem te Bethanie zalfde. Zelfs het komen van Maria bij het Kruis gaf haar meer dan voor Jezus. En voor het overige was het rusteloos stoot op stoot, die hem werd toegebracht, om zelfs in zijn bitterst zijdelings zijn innerlijk leed nog te verwarren.

Ge ziet dan ook te Bethanie, hoe dankbaar Jezus het liefdebetoen van de vrouw met de alabaster-flesch aanvaardt. Ge voelt hoe dit optreden van die vrouw Jezus goed heeft gedaan, en voor hem een zielsverkwikking is geweest. Zelfs was Jezus door de daad van die vrouw zoo diep getroffen, dat hij de heugenis van haar liefdebetoen aan heel zijn Kerk in de komende eeuwen op 't harte bond. "Voorwaar, voorwaar zeg ik u, al waar dit Evangelie in de gehele wereld zal gepredikt worden, zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden." Is het niet de volheid van 't gemoed, die zich in deze sterke betuiging uitpreekt, en voel ge aan die sterke uiting niet, hoe goed Jezus juist in die bange dagen de daad van die vrouw gedaan heeft? Ze was voor Jezus een verkwikking, een vertroosting, een verschatting van leed op zijn donkeren weg. Zoo sterk zelfs grijpt dit liefdebetoen op dat oogenblik Jezus aan, dat hij er een genadige beschikking van zijn Vader in cert. Natuurlijk, die vrouw dacht niet aan Jezus' begrafenis. Die vrouw trad slechts binnen om aan Jezus een cerebetoen te doen, en dat deed men, en doet men nog, in het Oosten door iemands hoofd met een kostelijke zalfolie te besprengen. Maar al dacht die vrouw er niet aan, Jezus zag 't er in, als van zijn Vader hem toekomende, en bij de gedachten des doods die hem vervulden, neemt hij die zalving op als een voorbereiding van zijn begrafenis. Een geschenk van zijn God, dat hem met zijn sterven verzoent,

ja reeds over dit sterven heen, en hem doet denken aan zijn begrafenis. Toch werd hem zelfs dit soete oogenblik nog vergald, vergald door zijn eigen jongeren. Ze bestraften die vrouw, in plaats van haar te danken voor wat ze aan hun Meester deed. "Had niet die zalf kunnen verkocht worden, en de prijs den armen gegeven?" Natuurlijk krenkte dit zeggen Jezus, maar juist tegenover die krenking trad de daad van die vrouw, of liever nog Gods bestel in het doen van die vrouw, voor Jezus in te lieflijker licht. Het was zijn God die hem vertroostte.

Jezus legt er zoo nadruk op: „ter voorbereiding van mijn begrafenis". Een zielsuiting waar tweeërlei in school, en dat Jezus zijn einde voelde naderen, en dat hij den schrik voelde van het indalen in het graf; en die beide grepen Jezus veel sterker aan dan ooit leed den martelaar bestormde. Bij ons, onheilblij die we zijn, hoort de dood, maar voor den Heilige was de dood, en vooral het graf, een macht die geheel tegen zijn onzondige natuur indruishte. Ge merkt dan ook, hoe uw Jezus, op een oogenblik dat niemand van zijn omgeving aan zijn sterven dacht, geheel met die gedachte vervuld was; ja, hoe diep Jezus reeds vooruit in het naderend einde inleefde. *Mijn begrafenis!* Het toont u, hoe Jezus zichzelf reeds als prooi van den dood voor ogen zag, en nu inleefde in het oogenblik, dat ze zijn onzijdig lichaam ten grave zouden uitdragen. Niet eerst op Golgotha is dit lijden des doods Jezus toegekomen, hij stierf er hij stierf in de worsteling van zijn eigen hart.

In dit hart van Jezus was een eigen wereld, gelijk wij ons dit nauwelijks kunnen indenken. Hij giste niet maar, doch mist hoe 't alles toe zou gaan. Op wat oogenblik het zou komen, door wie, op wat wijs en hoe 't af zou loopen. Jezus zag zijn sterven, en zag zijn begrafenis nog eer de beide in Gethsemane de hand aan hem sloeg. Al wat Jezus leed heeft hij tweemaal geleden. Straks in de werkelijkheid, maar vooraf in zijn innerlijk besef, in de klare bewustheid van zijn hart. Jezus onderging zijn lijden niet in overmoed, niet in hooghartige bravoure, zoals soms de misdadiger den dood op het schavot trotseert. Hij zette wat kwam niet van zich, hij zette er zich niet overheen. Hij zocht geen afleiding, om het uit het bewustzijn te bannen. Juist omgekeerd wilde Jezus al wat hem te wachten stond, diep en ten volle doorworstelen, en doorworstelde het daarom vooraf in zijn hart.

En onder dit alles is hij alleen met zijn God. Zijn jongeren breken telkens de gemeenschap met zijn zieleleven af. Ze verstaan hem niet en kwetsen hem zelfs opnieuw met hun roepen over het verkiste geld. Zelfs die vrouw begreep Jezus niet. Ook zij dacht aan Jezus sterven niet. Alleen haar liefdebetoen op zulk een oogenblik deed Jezus goed. Maar de druppel olie in de wonde van zijn hart, kwam hem ook nu van zijn Vader. Die had 't aan die vrouw in het hart gegeven, om Jezus het hoofd met haar heerlijke nardus te salven, en Jezus verstond die bestiering van zijn God, en zag er de zalving voor zijn begrafenis in. En dit ontspande, dit vertroostte, dit verkwikte hem bij zijn innerlijk swoegen. Van alles verlaten, maar in de zalige gemeenschap met zijn Vader besloten, voelt hij den sterfensmoed in zich opleven. Het ging naar het Kruis, en dan kwam de Begrafenis, en dan zou het leed geleden zijn. En voor die Begrafenis voelde Jezus zich nu al door zijn Vader gewijd, door wat die vrouw, zonder het zelf te weten, aan Jezus deed.

Dr. A. K.

PRO REGE

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Van dit premiewerk voor abonne's op „De Heraut" (waarop de intekeningsloten is) verscheen deel I, dat thans aan alle intekenaren, die 2 kwartaal-betalingen ad 1.25 per ex. voldeden, is toegezonden. De eerste termijn voor deel II vervalt 31 Maart 1911. Inzending van het dan verschuldigde bedrag wordt gaarne tegemoet gezien. Bij de intekenaren, die ons geen postwissel zenden, zal later met verhooging van 6 cents voor dispositiekosten worden beschikt.

Veel intekenaren verzoeken ons losse banden verkrijgbaar te stellen of blijken de volgende deelen gebonden te willen ontvangen. Ten einde aan dit verlangen tegemoet te komen zullen verkrijgbaar gesteld worden linnen banden en banden met lederen rug en hoeken. Een stel van 3 losse linnen banden kost 1.80, een stel van 3 losse halflede banden 3.30. Na inzending van het bedrag volgt toezending van losse banden bij de verschijning van deel III.

Wenscht men deel II en deel III ingebonden te ontvangen, dan zenden wij een lossen band voor deel I en volgen de beide volgende deelen gebonden. In dat geval zende men ons 2.40 voor linnen banden, of 4.20 voor halflede banden.

Duidelijke opgave van wat men verlangt en toezending van het daarvoor verschuldigde bedrag worden gaarne spoedig ingewacht.

Adm. DE HERAUT.

Maart 1911.

Amsterdam, 10 Maart 1911.

Het voorstel van den Kerkeraad van Zaandam in zake de opleidingskwestie, dat we een vorig maal mededeelden, was vergezeld van de volgende toelichting:

Eerwaarde Broeders!

De Raad der Gereformeerde Kerk te Zaandam neemt de vrijheid ter Uwer kennis te brengen, dat hij heeft besloten het navolgende

voorstel in te dienen bij de e.k. vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Haarlem.

De Raad der Gereformeerde Kerk te Zaandam, stelt voor aan de vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Haarlem het navolgende voorstel te brengen ter Particuliere Synode:

1. De Gereformeerde Kerken van Noord-Holland in Particuliere Synode vergaderd te overtuigd, dat het ten eerste in het belang der Gereformeerde Kerken zal zijn om eenheid te brengen in de opleiding tot den dienst des Woords,

en van oordeel, dat die eenheid kan verkregen worden door de beide thans bestaande inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid te doen samenwerken — stelt aan de Generale Synode voor te dezer zake zoo mogelijk eene regeling te treffen, waarbij:

1. Beide inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid gevestigd worden op eenzelfde plaats.

2. Het zeggenschap en toezicht der Kerken bij beide inrichtingen blijft gelijk het thans is.

3. Beide inrichtingen samenwerken in dezer voege:

a. dat de Theol. Faculteit door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie hare studenten die algemeene vorming geeft, die noodig is voor elk Gereformeerd Theoloog;

b. dat de Theologische School door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie hare studenten die bijzondere vorming geeft, die noodig is voor den dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerken;

c. en dat bij de vaststelling van de series lectionum en van de vereischten der examina bij elk der beide inrichtingen hierna rekening wordt gehouden.

4. De studiegang aldus wordt ingericht:

a. dat na de toelating tot de theologische lessen de studie in normale gevallen omstreeks vier jaren duurt;

b. dat door de studenten der Theol. Faculteit, na omstreeks tweejarige studie, het semie candidaats-examen en na omstreeks driejarige studie het candidaats-examen kan worden afgelegd;

c. dat de studenten der Theol. School, tot wier lessen niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het semi-candidaats-examen in de Theol. Faculteit heeft afgelegd, en beantwoordt aan het bepaalde in Art. 10, eerste al. van het Reglement voor de Theol. School, minstens twee jaren de college's der Theol. School zullen volgen;

d. dat het laatste examen aan de Theol. School, waartoe niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het candidaats-examen in de Theol. Faculteit heeft afgelegd, den graad verleent van proponent tot den dienst des Woords;

e. en dat de studenten der Theol. Faculteit, die ook zijn ingeschreven als student aan de Theol. School, zijn vrijgesteld van het betalen van collegegelden aan de Vrije Universiteit.

5. Aan de Prof. der Theol. School het geven van één of meer lessen in de Theol. Faculteit kan worden opgedragen en omgekeerd aan de Professoren der Theol. Faculteit het geven van één of meer lessen aan de Theol. School.

6. Aan de Theol. Faculteit de gelegenheid openblijft om het doctoraat in de Theologie te behalen en aan de Theol. School, zoo spoedig als dit behoorlijk kan geschieden, een leerstoel voor Zending en Evangelisatie wordt gevestigd.

7. De kerkelijke examina gewijzigd worden in dezer voege, dat aan den graad van Proponent tot den dienst des Woords het recht der beroepbaarheid tot den dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken is verbonden, zoodat het gewone praeparatoir-examen vervalt,

en dat bij het proponent-examen steeds ten minste drie curatoren der Kerken tegenwoordig zijn, die daarbij het recht van veto hebben".

Tot dit voorstel zijn wij gekomen, omdat het naar ons oordeel ten eerste in het belang onzer Kerken zou zijn, indien de opleidingskwestie, zij het dan ook niet principieel dan toch praktisch, tot eene oplossing kon worden gebracht.

De thans bestaande tweeërlei opleiding bestendigt in onze Kerken tweeërlei strooming, geeft dikwijls aanleiding tot verdeeldheid en wantrouwen en doet aan de opleiding zelf schade ook door vermindering van veler belangstelling en liefde.

Al de voorstellen, die sinds 1892 zijn gedaan om tot eenheid van opleiding te komen, hoe verschillend ook, zochten die eenheid door ineenstemming van de Theol. School met de Theol. Facult., maar hebben niet tot het gewenste resultaat geleid. Het schijnt dus wel, dat eene bevredigende oplossing in deze richting moeilijk is te vinden.

Dit deed bij ons de gedachte rijzen, dat er misschien eene praktische oplossing zou zijn te verkrijgen door beide inrichtingen met behoud van b. i. d. zelfstandigheid te doen samenwerken.

Van die gedachte gaat ons voorstel uit. Het spreekt van zelf, dat dit voorstel slechts enkele punten aanreikt, en niet een volledig uitgewerkte plan.

Mocht, wat wij aanbieden, in de Kerken bijval vinden, dan zullen deze punten natuurlijk nadere uitwerking behoeven en zal voorts te dezer zake een wel omschreven contact tusschen de Kerken en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs moeten worden aangeaan.

Om te komen tot samenwerking van beide inrichtingen is het allereerst noodig, dat beide worden gevestigd op eenzelfde plaats.

Wellicht zou het 't beste zijn, dat hiervoort noch Kampen noch Amsterdam werd gekozen. Met het oog echter op de zeer kostbare kliniek die de Vereeniging voor Christ. verzorging van Krankzinnigen te Amsterdam heeft gevestigd en het contract, dat deze Vereeniging aanging met de Vrije Universiteit, zal het wel ondoenlijk zijn, om de Vrije Universiteit te verlaten.

Uit een finantieel oogpunt is er daarentegen weinig bezwaar om de Theol. School te verplaatsen naar Amsterdam, omdat men gemakkelijk de noodige lokalen kan huren of met de Vrije Universiteit voor het gebruik harer gebouwen een accord kan sluiten.

Zullen beide inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid tot samenwerking komen, dan behoort in de tweede plaats te worden vastgesteld, dat de Kerken het zeggenschap over hun eigen inrichting volledig behouden, terwijl het toezicht der Kerken op de Theol. Facult. kan blijven, soover dit tans is geregeld.

Eventuele samenwerking eischt ten dezer geene verandering.

In de derde plaats zal het dan noodig zijn, dat er een nauwkeurig bepaalde verdeling van arbeid worde getroffen.

Naar onze eenparige overtuiging kan die verdeling gevonden worden in de richting, die in ons voorstel is aangewezen.

De Theol. Faculteit staat in dienst der Theol. wetenschap.

Zij heeft de Geref. Theologie, en geeft

door haar onderwijs aan haar studenten die algemeene vorming, die elk Gereformeerd Theoloog, en dus ook de aanstaande dienaars des Woords in de Geref. Kerken, noodig heeft. Maar zij laat het aan de Theol. School over, dat deze door haar onderwijs hare studenten nader bekwamt en hun die bijzondere vorming geeft, die noodig is voor den dienaar des Woords in onze Kerken.

De Theol. School staat geheel in dienst der Kerken. Zij stelt zich ten doel door haar onderwijs hare studenten voor te bereiden voor den ambtelijken dienst. Maar zij laat de algemeene vorming over aan de Theol. Faculteit.

Natuurlijk zal dan bij elk der beide inrichtingen bij de vaststelling van de series lectionum en de vereischten der examina hierna rekening moeten worden gehouden.

Elk der beide inrichtingen blijft vrij haar series naar eigen goedvinden vast te stellen, maar houdt daarbij toch haar eigen doel in het oog.

Zoo zouden enkele vakken zoals Encyclopedie en de historische vakken wellicht geheel aan de Theol. Faculteit kunnen worden overgelaten, en omgekeerd al de vakken, die rechtstreeks de uitoefening van het ambt betreffen, geheel aan de Theol. School.

De uitleggende en dogmatologische vakken zouden dan misschien aan beide inrichtingen worden onderwezen, maar dan toch op zeer onderscheidene wijze wat methode en doel betreft.

Het spreekt echter vanzelf, dat de nadere bepaling der arbeidsverdeling hier niet kan worden gegeven. Maar wel komt het ons voor, dat met wat goeden wil ten dezer zeer wel een accord is te treffen.

Ten vierde is het noodig, dat ook de studiegang wordt geregeld. Ons voorstel heeft getracht zich zoo nauw mogelijk aan te sluiten aan de tegenwoordige praktijk.

De regeling, zoals wij die voorstellen, biedt het voordeel, dat elk die lange den gewonen weg tot den dienst des Woords in onze Kerken komt, het onderwijs van beide inrichtingen zal genieten; dat de student niet beduidend verlengd wordt; dat het onderwijs der Theol. School het onderwijs der Theol. Faculteit veronderstelt en zich daarbij aansluit; dat de tijd voor het volgen der lessen aan elk der beide inrichtingen slechts weinig wordt bekort; dat aan de praktische vorming voor den dienst des Woords meer zorg kan worden besteed; dat het eindexamen der Theol. School den graad verleent van proponent tot den dienst des Woords en dat de opbrengst der collegegelden voor geen van beide inrichtingen beduidend zal verminderen.

Deze regeling is overigens voor onderscheidene wijzigingen vatbaar.

In de vijfde plaats komt het ons zeer gewenscht voor om de gelegenheid te openen, dat aan de Professoren van beide inrichtingen over en weer het geven van eenige lessen kan opgedragen worden.

Wellicht zal daardoor de uitvoering van ons voorstel in de praktijk aanmerkelijk worden vergemaklijkt.

Voorts soe het ons toe, dat het misschien wel eenige aanbeveling kan verdienen in verband met de oplossing der opleidingskwestie ook nog een paar andere zaken nader te regelen, n.l. het onderwijs in de missionaire vakken en de Kerkelijke examina.

Deze beide punten, onder sub. 6—7 in ons voorstel genoemd, vormen echter slechts een aanhangsel, dat desgewenscht ook kan vervallen.

Toch meenen we, dat het niet geheel overbodig is te bepalen, dat alleen aan de Theol. Facult. de gelegenheid openstaat om te doctoreren in de Theologie, en dat het zeer gewenscht zou zijn aan de Theol. School een leerstoel voor de Zending en de Evangelisatie te openen. Omzigt staat in het teken van Zending en Evangelisatie. Tot nu toe is aan de beide inrichtingen daaraan, naar het ons toelicht, te weinig aandacht gewijd, zoodat het wel aanbeveling zou verdienen om, zoo spoedig als dit behoorlijk zal kunnen geschieden, hiervoort een leerstoel te stichten, ook opdat het onderwijs tot voorbereiding van het examen in art. 4 der Zendingorde genoemd, aan de Theol. School moogte kunnen worden gegeven.

En wat de Kerkelijke examina betreft, verdient het misschien overweging om het gewone praeparatoir-examen te laten vervallen en aan het eindexamen der Theol. School het recht te verbinden, om te mogen staan naar de beroeping tot den dienst des Woords in onze Kerken.

Hierdoor zou niet alleen de Theol. School haar karakter als eigen inrichting der Kerken des te meer openbaren, maar zou ook tevens aan de studenten eene vergoeding zijn gegeven voor het langer moeten volgen der colleges, gelijk de aanneming van dit voorstel zou meebrengen.

Mits het eindexamen aan de Theol. School afgenomen wordt in tegenwoordigheid van eenige curatoren der Kerken, die daarbij het recht van veto hebben, wil het ons voorkomen, dat tegen afschaffing van het gewone praeparatoir-examen geen overwegend bezwaar bestaat, wijl het peremptoer examen toch blijft en de Kerken zelf dus blijven beslissen over de toelating tot den dienst des Woords.

Met dit korte woord van toelichting bevelen wij dit voorstel in Uwe overweging aan. Ongetwijfeld is het gemakkelijk genoeg op dit voorstel velerlei aanmerking te maken, gelijk trouwens steeds het geval is bij elk compromis.

Maar de vraag is of, met wat goeden wil van weerszijden, het striktelijk de opleidingskwestie in de richting van ons voorstel niet zou zijn weg te nemen. Die vraag wenschen we aan Uwe oordeel te onderwerpen.

Ook aan onze z.g. Kerkelijke bladen is van dit voorstel kennis gegeven, met verzoek evenwel om het voorloopig niet te bespreken, maar eerst de Kerken zelf te laten oordeelen.

Mocht gij met ons van oordeel zijn, dat in de richting van ons voorstel eene praktische oplossing der opleidingskwestie zou zijn te vinden, dan verzoeken wij U dringend dit voorstel te steunen en het te brengen op de vergadering Uwer Classis.

Met broederlijke en heilbede,
De Raad der Geref. Kerk te Zaandam

Namens hen,
W. BREUKELAAR, A. Praeses.
J. A. DE VRIES, A. Scriba.

Zaandam, 13 Febr. 1911.

Voor oningewijden is dit voorstel ietwat plotseling uit de lucht komen vallen en kan de vraag allicht opkomen, wat Zaandam's Kerkeraad bewogen heeft dit voorstel bij de Kerken aanhangig te maken.

Zonder indiscreet te zijn, mag wel medegedeeld worden, nu toch eenmaal een tip van den sluier is opgelicht, dat dit voorstel de vrucht is van onderling overleg tusschen

verschillende predikanten in onze Kerken. Er is eerst over de wenschelijkheid van een zoodanig voorstel briefwisseling gevoerd en daarna heeft een vergadering te Utrecht plaats gevonden, waar het voorstel goed-gekeurd is. De Kerkeraad van Zaandam nam het toen over, om het langs kerkelijken weg op de Synode te brengen.

Blijkbaar is het de bedoeling geweest van de voorstellers, dat dit plan geheel uit den boezem der Kerken zou opkomen, en noch de Hoogleraren te Kampen noch die te Amsterdam zijn vooraf om advies gevraagd. Eerst toen het plan vaststond, zijn enkele broeders naar de Hoogleraren te Kampen en te Amsterdam toegegaan, om hun het voorstel mede te deelen, voordat het publiek werd. Deze mededeeling is echter persoonlijk geschied en het spreekt wel vanzelf, dat een oordeel over dit voorstel eerst kan gegeven worden, nadat de hoogleraren gezamenlijk en in college van gedachten hebben gewisseld. Uit de publicatie van het voorstel, waartoe de voorstellers formeel natuurlijk volkomen gerechtigd waren, mag dus niet worden afgeleid, dat er bij de genoemde hoogleraren tegen dit voorstel geen enkel bezwaar zou bestaan. De hoogleraren te Kampen hebben reeds publiek gemeld, dat zij, hoezeer de eenheid van opleiding een zeer gewenschte zaak achtende, toch de indiening van dit voorstel op kerkelijke vergaderingen en de publicering ervan in de pers ernstig meenden te moeten ontraden. En de Theologische faculteit van de Vrije Universiteit heeft zelfs nog geen gelegenheid gehad over het voorstel te beraadslagen.

Over de vraag, of het niet wenschelijker ware geweest, dat de voorstellers eerst hadden afgewacht, wat het advies was van de bij dit plan zoo nauw betrokken colleges, zullen we niet uitweiden. Het voorstel is eenmaal bij de Kerken ingediend, en na-pleiten over deze quaestie zou niet veel baten. Voorzover de hoogleraren individueel of als college het noodig achten de Kerken van advies te dienen, zullen ze dit wel doen, en in elk geval zullen ze op de Synode tegenwoordig zijn om daar hun meening te zeggen. Alleen houde men wel in het oog, dat deze zaak niet alleen de zaak der Kerken is, maar evenzeer van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs.

Over de Theologische School te Kampen hebben de Kerken volle zeggenschap; zij kunnen de School verplaatsen naar Amsterdam, nieuwe regelen stellen voor de toelating tot de School, voor den duur der studie, voor de vakken en de examens. Maar voorzover deze regeling ook wijzigingen ten gevolge zou hebben in het contract met de Vrije Universiteit, kan de Synode hierover niet alleen beslissen, maar zal ook de Vereeniging voor Hooger Onderwijs daaraan haar goedkeuring moeten hechten. Natuurlijk is dit ook door de voorstellers niet anders bedoeld; maar het is toch goed, dit nog eens duidelijk uit te spreken, om elk misverstand te voorkomen.

Of het voorts mogelijk zal wezen, dat, naar den wensch der voorstellers, de pers zich geheel van bespreking van dit voorstel onthoudt, betwijfelen we. Zeker heeft de ervaring geleerd, dat publieke bespreking in de pers kwaad kan doen, wanneer allerlei kerkelijke hartstochten worden wakker geroepen, waardoor een *sakelijk oordeel* over een aanhangig voorstel onmogelijk wordt gemaakt. Maar al zijn we voor dit gevaar niet blind, ook hier geldt *abusus non tollit usum*, en heel de pers mag niet aan banden gelegd, om wat een enkel orgaan misdeed. De pers heeft nu eenmaal de roeping, om de publieke opinie voor te lichten, en deze roeping mag ze niet prijsgeven. En hierbij gaat het niet alleen om de vrijheid der pers, maar evenzeer om het welbegrepen belang der Kerken zelf. Want de voorstelling, alsof de Kerken dan alleen geheel vrij en zelfstandig zouden kunnen oordeelen, wanneer de pers zich maar stil hield, is toch zeker niet juist. Om een zelfstandig oordeel te kunnen vormen, is in de eerste plaats noodig, dat door publieke bespreking de voor- en nadeelen van een voorstel, de principiele lijnen, waarlangs het zich beweegt, en de praktische gevolgen in het licht worden gesteld.

Natuurlijk heeft de pers, zoolang een voorstel nog in wording is en de voorbereidende arbeid van de daartoe aangewezen commissie nog niet is afgelopen, naar onze overtuiging zekere discretie in acht te nemen. Maar een voorstel, dat publiek is gemaakt en waarover het oordeel der Kerken wordt gevraagd, behoort ook publiek te worden besproken.

Wat het voorstel zelf aangaat, is het niet onduidelijk langs welke lijn het zich beweegt. Bij de laatste Synode te Amsterdam was, nadat het verband tusschen de Kerken en de Theologische faculteit, behoorlijk was geregeld, de eenparige wensch uitgesproken, dat er ook een nauwer verband mocht ontstaan tusschen de Theologische faculteit der Vrije Universiteit en de Theologische school, en als eerste stap daartoe werd aan Curatoren der School de opdracht gegeven om met de Hoogleraren te Kampen de Kerken van advies te dienen over de vraag, of het niet mogelijk was de school naar Amsterdam te verplaatsen.

Hoeveel sympathie dit voorstel echter op de Synode ontmoette, het bleek na de Synode al spoedig, dat het op ernstige tegenkanting stuitte van hen, die voor het zelfstandig bestaan der School ijverden. Eenzijdig meende men, dat het leven der School bedreigd zou worden, wanneer de School naast de Universiteit en als 't ware in haar schaduw kwam te staan, en anderszijds oordeelde men, dat de groote kosten en bezwaren aan deze verplaatsing verbonden, niet genoegzaam opgewogen werden door het nut eener verplaatsing *sonder meer*. Vandaar dat Curatoren en Professoren meenden zulk een verplaatsing der school aan de

Kerken te geen nader de Vrije U

Het lag e ontwikkelin ontworpen de verplaa samenwerki Theologisch Ze hebben maakt van door Ds. S is geworden der Theolo pathie was het plan hi gen volkom behouden; zeggenschap Universitei over de The maar dat gezocht, dat worden het gen te volg zouden hebb de Universi wetenschap de School geven methe Het voordeel van beide i en dat niet currentie tu werd verme geen versch worden tuss aan de Univ

Hoe uitlo mocht schijn praktische be geacht. Het de studenten loopen, dubi allegen en a betalen. De daarmede s dat het de denten zich hebben aan studenten in gering is en tekort aan onze overtu geweest, de verzwaren. I delijke criti voorbaar no het en voor Universiteit.

Het thans dam's Kerke deze practis Het laat de school pas gische studie één jaar pa laat het voor sommige vak faculteit en gische schoo een zekere i zou wezen.

zouden de eerste jaren gedurende d de Theologi Voorts zou candidaats-e wat practis stuiten zou, i het candida logische schu pontentexam baar stelde.

zou worden over en wees wat geen ge kunnen geve

Ongetwijfe zeer ingrijpe ander karak tische bezwa Sikkeld daard deel uit den om reeds ee over het vo der een uit ginselen, wa paedagogisch de orde k wezen; mag practischen z

We waardee broeders d alle mislukki een poging tusschen de Theologische niets zal on vrucht van Zwolte een waarmede a eenigen. Oa en te Amst rassende uit Synode te i catie voorts minst betoek torie wordet van deze qu

Voor

Ingekomen dank ontvan Klundert / 2 WelGeb. Hee van den Hee Nogmaals i Kootwijk.

1. N. A. Geref. Kerk i LEVEN EN ST 1911. Den 19en

ze Kerken, eijheid van ling gevoerd g te Utrecht borstel goed- van Zaan- kerkelijken ling geweest in geheel uit opkomen, en pen noch die n advies ge- atstond, zijn ogleeraren te egegaan, om elgen, voordat dedeeling is el spreekt el over dit orden, nadat n in college seld. Uit de waartoe de k volkomen t worden af- hoogleraren bezaar zou e Kampen dat zij, hoe- een zeer de indiening ergaderingen pers ernstig n de Theo- Universiteit heid gehad n. nenscheliker rs eerst had- was van de en colleges, t voorstel is iend, en na- n niet veel eraren indi- dig achtten n, zullen ze nullen ze op m daar hun houde men t niet alleen venzeer van Onderwijs. te Kampen nschap; zij ar Amster- oor de toe- m duur der e examens, ook wijzi- bben in het eit, kan de lissen, maar oger Onder- moeten k door de l; maar het lelijk uit te voorkomen, wezen, dat, rs, de pers n dit voor- Zeker heeft blike be- doen, wan- ten worden en zakelijk stel onmo- al zijn we hier geldt el de pers m wat een rs heeft nu lieke opinie ag mag ze at het niet maar even- der Ker- g, alsof de n zelfstan- vanneer de e zeker niet el te kun- st nodig, e voor- principieel egt, en de t worden

lang een de voorbe- angewezen , naar onze te nemen. e gemaakt ken wordt te worden

Is het niet h beweegt, dam was, Kerken en jk was ge- roken, dat t ontstaa der Vrije school, en Curatoren i om met Kerken g, of het Amster-

el echter ek na de erostige voor het jverden. even der aneer de t ware n ander- en kosten ing ver- n werden der meer, en meen- ol aan de

Kerken te moeten ontraden, wanneer daarbij geen ander verband tusschen de School en de Vrije Universiteit gelegd werd.

Het lag daarom in de lijn der historische ontwikkeling, dat de voorstellers een plan ontworpen hebben, waardoor tegelijk met de verplaatsing der School een zekere samenwerking tusschen de School en de Theologische faculteit kon verkregen worden. Ze hebben daarbij blijkbaar gebruik gemaakt van het plan, dat twee jaar geleden door Dr. Sikkel in *Hollandia* ontwikkeld is geworden, en dat destijds in de kringen der Theologische school met zekere sympathie was begroet. Kort samengevat kwam het plan hierop neer, dat beide inrichtingen volkomen haar zelfstandigheid zouden behouden; dat aan de Kerken het volle zeggenschap over de School en aan de Universiteit evenzoo het volle zeggenschap over de Theologische faculteit zou verblijven; maar dat de eenheid daarin zou worden gezocht, dat de studenten verplicht zouden worden het onderwijs aan beide inrichtingen te volgen, en aan beide scholen examens zouden hebben te doen. Het onderwijs aan de Universiteit zou dan een meer zuiver wetenschappelijk karakter dragen; dat aan de School de wetenschappelijke opleiding geven met het oog op de bediening des Woords. Het voordeel zou dan wezen, dat de studenten van beide inrichtingen konden profiteren, en dat niet alleen een onaangename concurrentie tusschen School en Universiteit werd vermeden, maar dat ook in de Kerken geen verschil meer zou kunnen gemaakt worden tusschen wie aan de School en wie aan de Universiteit had gestudeerd.

Hoe uitlokkend dit voorstel op papier mocht schijnen, toch kon het reeds om de praktische bezwaren niet uitvoerbaar worden geacht. Het kwam toch hierop neer, dat de studenten dubbele colleges zouden moeten lopen, dubbele examens zouden moeten afleggen en dubbel collegegeld zouden moeten betalen. De studie in de Theologie zou daarmede zoo verwaard zijn geworden, dat het de vraag zou wezen, hoeveel studenten zich voor zulk een studie zouden hebben aangemeld. Waar de toevloed van studenten in de Theologie toch reeds zo gering is en de Kerken voor een dreigend tekort aan candidaten staan, zou het naar onze overtuiging onverantwoordelijk zijn geweest, de lasten der studenten zoo te verzwaren. Het was daarom geen onvriendelijke kritiek, dat men dit plan onuitvoerbaar noemde. Zoals het daar lag, was het nu voor de Kerk en voor de Vrije Universiteit metterdaad onaanneemelijk.

Het thans ingediende voorstel van Zaan- dam's Kerkeraad heeft nu blijkbaar getracht deze praktische bezwaren te ondervangen. Het laat de studie aan de Theologische school pas beginnen in het derde theologische studiejaar, zoodat de studien slechts één jaar parallel zouden lopen. Voorts laat het voorstel de mogelijkheid open, dat sommige vakken alleen aan de Theologische faculteit en andere alleen aan de Theologische school onderwezen worden, zoodat een zekere verdeling van arbeid mogelijk zou wezen. Wat de collegegelden betreft, zouden de studenten gedurende de twee eerste jaren alleen aan de Vrije Universiteit, gedurende de twee laatste jaren alleen aan de Theologische school te betalen hebben. Voorts zouden de studenten geen dubbele candidaats-examens hebben af te leggen, wat praktisch op zeer ernstige bezwaren stuiten zou, maar zou de Vrije Universiteit het candidaats-examen krijgen en de Theologische school in plaats daarvan het proponentsexamen, dat den candidaat beroepbaar stelde. Terwijl eindelijk ook het recht zou worden gegeven om de hoogleraren over en weer bepaalde vakken op te dragen, wat geen geringe besparing van kosten zou kunnen geven.

Ongetwijfeld heeft het voorstel door deze zeer ingrijpende veranderingen een geheel ander karakter gekregen en zijn de praktische bezwaren tegen het voorstel van Dr. Sikkel daardoor voor een niet onbelangrijk deel uit den weg geruimd. Zonder daarom reeds een definitief oordeel uit te spreken over het voorstel zelf, wat natuurlijk zonder een uitvoerige bespreking van de beginselen, waarvan het uitgaat; en van de paedagogische vraagstukken, die er bij aan de orde komen, niet wel mogelijk zou wezen; mag toch lof gebracht aan den *pragmatischen* zin, die uit dit voorstel spreekt. We waardeeren het, dat in het hart der broederen de begeerte opkwam, om trots alle mislukkingen op dat gebied, nog eens een poging te wagen, om samenwerking tusschen de Theologische school en de Theologische faculteit te verkrijgen. En niets zal ons liever zijn, dan wanneer als vrucht van deze poging op de Synode te Zwolle een akkoord zou getroffen worden, waarmede alle partijen zich konden verenigen. Onze laatste Synoden te Utrecht en te Amsterdam hebben ons zulke verrassende uitkomsten geschenkt. Moge de Synode te Zwolle den arbeid der pacificatie voortzetten. Ze zou zeker niet de minst betekenende in onze kerkelijke historie worden, wanneer ze een oplossing van deze quaestie bracht.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Dr. Houtzagers en met grooten dank ontvangen: van Mv. de Wed. V. te Klundert / 2.50; door toedoen van den Hoog- Welgeb. Heer D. Baron Mackay te Ede / 15; van den Heer D. L. te Apeldoorn / 1.

Nogmaals hartelijk dank.

Kootwijk. Da. J. H. HOUTZAGERS.

Reestafel.

1. N. A. DE GAAY FORTMAN, pred. bij de Geref. Kerk te Amsterdam, JESUS RIJNDOM IN LEVEN EN STERVEN. W. Kirchner — Amsterdam — 1911.

Den 19den Februari 1871 werd, door Prof.

J. I. DOEDES VAN UTRECHT, de proponent N. A. DE GAAY FORTMAN, in de Ned. Herv. Gemeente van VLEUTEN bevestigd in het ambt.

Dat ambt heeft de toen bevestigde nu veertig jaren bediend.

Drie jaren in de Ned. Herv. Gemeente van VLEUTEN, daarna in die van ELDER, vervolgens in die van VLISSINGEN en toen in die van AMSTERDAM, welke laatste ook hij, door mede te werken aan haar afwijping der synodale organisatie van 1816 en 1852, in den weg der reformatie mocht voeren.

De 19de Februari van dit jaar was alsoo voor Dr. DE GAAY FORTMAN een dag van denken. Van terugzien op een 40-jarige ambtsbediening. En met hem hebben velen, zeer velen, dien dag herdacht.

Ook te AMSTERDAM, waar zelfs geen vijf-entwintig jaren vermochten te doen vergeten wat men ook dezen ambtsdrager voor zijn houding in de dagen der DOLANTIE verplicht is. Waar men waardeering heeft voor den arbeid van den prediker, den zielenzorger zoo vóór, als in en na de dagen van den kerkelijken strijd.

Op Zondag 19 Februari l.l. heeft dan Dr. DE GAAY FORTMAN zijn 40-jarige ambtsbediening in het midden der gemeente herdacht. Hij deed het in een preek uit Romeinen XIV: 7-9, uit welk Schriftwoord hij als hoofdgedachte greep: JESUS RIJNDOM IN LEVEN EN STERVEN.

Dergelijke preeken dragen altijd een intiem karakter.

Naar het oordeel van mijn vriend Dr. GAAY droeg de zijne, zoals hij *voor* de preek schreef, een voor publicatie te intiem karakter. Een, naar het mij voorkomt, min juist oordeel en waarvoor ik de zielkundige verklaring vind in de „natuurlijke schroomvalligheid“ van dezen prediker, waarvan hij, als een zijner gebreken, in zijn preek belijdenis doet op pagina 7. Dan, toen het versook van velen om toch uit te geven tot hem kwam, heeft hij deze zijn schroomvalligheid overwonnen en zijn gedenkrede in het licht gezonden.

Ik ben blij, dat het zoo geloopt is. Natuurlijke schroomvalligheid is een kwaad ding.

Voor al in onze dagen van onnatuurlijke en daarom onoverwinnelijke vrijmoedigheid. Van, in brunt-te-lijf-gaan en in ongezouten maar dan toch sterk-gepept reggen, niets en niemand sparend; vooral niet sparend de teerheid van fijnbesnaard gemoedsleven of de, zich de weelde van anders-zijn dan de anderen veroortuivende individualiteit.

„Kwaad ding is die natuurlijke schroomvalligheid voor wie er mee behept is, want tegen dien durf kan hij niet op.

Hij wordt er stil onder en zegt dan maar niets meer, ook al heeft hij wat te zeggen. Hij verliest er al zijn energie om te handelen onder, en gaat niet alleen van zeggen, maar ook van doen den brui geven.

Hij eindigt zelfs met, als onze ARNOLD GRULINX, die Wijze uit de 17e eeuw, ook al zoo'n schroomvallige, tot zich zelf te zeggen: *ubi nihil valet, ibi nihil velis*; wat zoveel zeggen wil als: „waar je toch niets vermag, moet je ook maar niets willen“.

Maar 'n kwaad ding is die schroomvalligheid ook voor anderen, want door haar berstert op de lippen veel wat nog zoo onnuttig niet zou zijn om te hooren en veel wat nog zoo onnuttig niet zou zijn indien het tot daad werd doet zij stikken in de geboorte.

Daarom verheugt mij in de meeste gevallen de zelfoverwinning van 'n schroomvallige. En zulk een geval doet zich voor mij nu ook op met deze preek.

Zeker, ook deze gedenk-preek is een intiem stuk, maar dat is nu eenmaal een eigenschap van het genre. Dan, hier is de intimiteit toch niet van dien aard, dat zij het vastleggen van het gesproken in het gedrukte woord ondraaibaar zou maken.

Het intieme zit 'm in die enkele bladzijden waar de prediker van zijn eigen levensloop en van zijn ambtelijk werk, met name in AMSTERDAM, vertelt. Maar, als man van smaak en tact doet hij dat zeer spaarszaam. En, wat daarbij deze preek ook voor andere gereformeerden dan de leden der Amsterdamse kerk belangrijk maakt, is wat de prediker, zoo onder het vertellen van zijn eigen leven en werk door, verbaat van de toestanden, die hij eertijds in de HERVORMDE KERK doorleefde.

Hij, Dr. DE GAAY FORTMAN, die, niet van klinkende leuten en gepeperde uitdrukkingen houdt, doet dat zoo heel-eenvoudig weg en zonder eenige opzichtigheid. Ik denk hier o.m. aan dezen zin met zijn rake slot op p. 5: „Daar toch reeds jaren achtereen door velen geklaagd en geweend was over het feit, dat in de Hervormde Kerk hun Koning en Heere door het Modernisme strafeloos werd vergeuid en zijn Woord veracht, moest worden verwacht, dat te eeniger tijd een ernstig verzet hiertegen zich zou openbaren, hetwelk niet, als zoo menige tot nu toe gewaagde poging, zoo gebroken worden door de vrees voor tijdelijke schade.“

Zoo iets vermag te sterken ons kerkelijk bewustzijn; ook dat der jongeren onder ons.

Maar niet alleen als hulpmiddel tot beoefening van de deugd der „kerkelijkheid“, maar ook in ander opzicht kan ik de lezing van deze preek, wier geringe omvang in omgekeerde verhouding staat tot haar voornamen inhoud, aanbevelen.

De DE GAAY FORTMAN is 'n man van groote, ook theologische eruditie en daarbij een „innige“ prediker.

Zoo wel het een als het ander komt in deze preek uit.

Het eerste, zonder eenig vertoon van geleerdheid, in de duidelijke en heldere verklaring van het Schriftwoord; het andere in de, van diepe kennis van het „geestelijke leven“ getuigende en daarbij alle valsche mystiek vermijnde toepassing, die er van het dus verklaarde Schriftwoord in gemaakt wordt.

2. GOUDEN JUBILEUM VAN HET VIJFTIGJARIG BESTAAN VAN DE GEREFORM. GEME. BURGERSDORP, 1860—1910. Uitgegeven door 't Feestkomité, „Stoom-Drukkerij“, Burgersdorp, Kaap-Provincie.

Het was ten vorigen jare een halve eeuw geleden, dat, mee naar aanleiding van den strijd over de „Evangelische Gezangen“ in het district BURGERSDORP in de Kaap-Kolonie, een aantal leden der NED. GEREFORM. KERKEN, uit deze kerk-gemeenschap zijn getreden en zich onder Dr. D. POSTMA tot een Gereformeerde Gemeente vereenigden. „Een Gemeente“, zoals het in de op p. 24 van dit werk afgedrukte „Acte van Afscheiding“ staat te lezen „in leer, dienst en tucht, overeenkomende met de van ouds bekende Gereformeerde Kerk van Nederland, zooda die zich heeft geopenbaard te Dordrecht in de jaren 1618 en 1619“.

Later is deze gemeente de moedergemeente van een aantal andere geworden.

Dit feit nu is feestelijk herdacht, en de secretaris der Feestcommissie, de heer J. D. LENSING,

zond ook aan de HERAUF van dit gouden jubileum het gedenkboek.

Als bijdrage tot de kennis van het gereformeerde leven in Zuid-Afrika kan dit boek dienst doen.

Ook de „Dopperskerk“ toch zooals zij smadelijk genoemd wordt, heeft voor dat leven betekenis.

Dr. D. POSTMA Mv. B. A., opent het boek met DE GESCHIEDENIS DER GEREFORM. GEMEENTE BURGERSDORP, een duidelijk geschreven en met afdruk van officiële stukken wel gedocumenteerd historisch overzicht. Volgt Dr. M. POSTMA M. A. met zijn, naar aanleiding van Openb. 3: 7-13, naar het mij voorkomt, zeer geslaagde GEDENKREDE. Daarna een in 't Afrikaans geschreven verhandeling van Dr. P. C. SNIJMAN B. A. over GEREFORMEERD ONDERWIJS. Het bleek mij daaruit bij vernieuwing, dat ook voor zulke niet alleaardse onderwerpen de Afrikaansche taal een zeer geschikt voertuig is. Maar ook bleek mij deze verhandeling lezenswaardig voor de kennis van „die positie van 't gereformeerde onderwijs in die Kaap Kolonie“. Zoo, waar de spreker het heeft over het dualisme tusschen belijdenis en vakpraktijk bij vele onderwijzers, als gevolg van hun opleiding. „Want die handboeken van ons aankomende onderwijzers is alles behalve gereformeerd“. — „Wanneer hul gevaar word of hul al zoo iets gelees het als „Christelijk Nationaal Onderwijs“ van Wolter, of die „Paedagogische Beginselen“ van Ravinck, dan moet hul wegstee, dat hul dit nog niet gedaan het en ook niet weet wat voor invloed die heerschappij van die beginsels, op die inrichting van 'n school moet he.“ Verder, iets over GEREFORMEERDE PREDIKING van Dr. T. HAMMERMA wat ook wel ten onzent mag worden gelezen. Eindelijk, als pakkend slot, een goed geschreven, bezielend en bezielend artikel van Dr. S. D. DU TOIT: HET CALVINISME EN ONS VOLK.

Niet alleen voor de kennis van het kerkelijke, maar van heel het calvinistische leven in Z.-Afrika, kan dit Gedenkboek, zooda ik reeds mocht opmerken, dienst doen.

Dat leven leeft ook daar weer op.

„De vraag naar de Geref. Waarheid is (er), schijft Dr. TOIT „weer herleeft“. Calvijn's naam, nog kort geleden niet meer genoemd, is nu weer bij oud en jong bekend geworden. Ter herinnering aan zijn eeuwest is de *jonge Calvinist* verschenen. Jonge mannen, die den *ridderlag* aan de Universiteit van Dr. Kuiper ontvingen, komen jaarlijks de *dunne rijken* der Z. Afr. Calvinisten versterken“.

Het boek is te verkrijgen bij J. D. LENSING, post Bus 5, Burgersdorp, K. K.

Officiële Berichten.

De kerkeraad versooft beleeft te willen melden, dat collectanten, om in de gemeente rond te gaan, hun versook daartoe drie weken te voren bij den kerkeraad hebben in te senden.

H. B. S. BAIS, scriba.
Enkhuizen, 2 Maart 1911.

De classale vergadering der classis Barendrecht heeft in hare vergadering van 1 Maart besloten, op de e.k. particuliere Synode der Gereformeerde kerken van Z.-H. ten Z. te brengen het volgende voorstel:

De particuliere Synode der Gereformeerde kerken van Zuid-Holland (Z. G.), van oordeel: dat het aanhangig ontwerp tot wettelijke regeling van het ambtsbestuur, niet genoegzaam rekening houdt met de plaats, die de diaconie volgens kerkrechtelijke beginselen inneemt in het kerkelijk instituut (v.g.l. art. 5 wetontwerp), de vrijheid der diaconieën niet genoegzaam eerbiedigt (v.g.l. art. 12, 13 en 67 W.O.), en de armenverzorging van overheidwege op een voor de kerken vernederende wijze uitbreidt (v.g.l. art. 27 en 30 W.O.) in ste van de reeds ten aanzien van die punten bestaande bezwaren op te heffen, besluit:

de generale Synode te vercoeken: bij de Hooge Regeering en de Staten-Generaal er op aan te dringen, dat in het wetontwerp zoodanige wijzigingen worden aangebracht, als noodig zullen zijn, om aan genoemde bezwaren tegemoet te komen.“

Buitenland.

Deutschland. Een kerkelijk proces tegen drie moderne predikanten begonnen.

De opperkerkeraad der Evangelische landkerk van Pruisen en het z.g. „Spruchcollegium“ zijn tegen de predikanten Traub van Dortmund, Jatho van Keulen en Graue van Berlijn opgetreden. De moderne gevoelens deser predikanten hebben wij ook in dit blad besproken, en het kan ons daarom niet verwonderen, dat eindelijk beide colleges tegen hen een kerkelijk proces zijn begonnen. Het bestuur van „de vereniging van vrienden der Evangelische vrijheid voor Rijnland en Westfalen“, schreef daarover een stuk in de *Köln. Zeitung*, waarin verzekerd wordt, dat de vereniging, er gebeure wat er wil, aan de zijde van den predikant Jatho staan zal.

De bekende *Voss. Ztg.* bespreekt mede het optreden tegen de drie ultra-moderne predikanten en spot daarbij met de machteloosheid van den opperkerkeraad tegenover de macht van Rome, bij het bestrijden van het modernisme. Maar het is bekend met hoeveel smaad door de liberalisten van het streven van het hoofd der Roomsche kerk gesproken wordt, om zijn kerk van den sunderdeem van het modernisme te bevrijden. Voorts wordt de predikant Jatho als de geestelijk meest begaafde en meest getiene prediker van Keulen genoemd, achter welken, als men het wagen zou hem aan te tasten, de geheele Protestantische gemeente van Keulen staat. Voorts wordt de spot gedreven met den eisch van den opperkerkeraad, om bij de „Confirmation“ de apostolische geloofsbelijdenis te gebruiken, in plaats van hem vrijheid te geven zijn eigen belijdenis te formuleren.

Het afwijken van genoemde predikanten moet al erg in het oog geloopt zijn, anders zou de opperkerkeraad niet tegen hen zijn opgetreden. Immers bij genoemd college werd deser dagen een nieuw lid benoemd, dat de liberale richting is toegedaan, en dit in de plaats van een lid van de positieve richting.

Noorwegen. Strijd over de Vrije Kerk of reorganisatie der Staatskerk.

Het is te betreuren, dat zij, die de herleving van het land der Noren zoeken, door het Evangelie, innerlijk verdeeld zijn. De kerk des Heeren is bij hen de twistappel. Er zijn gelo-

vigen, die meenen, dat men de Staatskerk eenvoudig moet prijsgeven om eene vrije kerk te stichten; anderen meenen, dat men de Evangelische Staatskerk behoort vrij te maken, zoodat zij zich als kerk des Heeren kan openbaren. De voorstanders der vrije kerk hebben hun verenigingspunt in den „Bond voor Inwendige Zending“, in den „Bond voor de Zending in China“ en in den „Broederbond“. Deze drie organisaties bestaan bijna uit dezelfde personen, alleen is de laatste iets uitgebreider dan de andere.

De mannen, die voor de vrijmaking der staatskerk ijveren, hebben eene vereniging voor inwendige zending, van welke de „gemeentefaculteit“ uitgaat — een soort van theologische school of vrije universiteit, welke opgericht werd wijl aan de staatsuniversiteit geen hoogleraren gevonden werden, aan wie de opleiding van jongelieden tot den dienst des Woords kon toevertrouwd worden, omdat zij allen meer of minder geprooneerd tot de moderne richting behooren. Nu moest de inwendige zending, die op eene vrije kerk aanstuurt, deze belangrijke stichting met blijdschap begroeten en haar krachtig gesteund hebben. Doch dit is maar half gedaan. De gemeentefaculteit kwam de inwendige zending der vrijkerkelijken eigenlij niet gelegen; immers zij hadden reeds een eigene school tot opleiding van leken-predikers, en dese kon door de gemeentefaculteit wel eens in het gedrang komen.

Toen de predikant Halvorsen de stichter werd eener partij, die ging werken voor de vrijmaking der Evangelisch-Lutherse landkerk, waren de onkerkelijken daarover niet gesticht. Men betoogde, dat als men de volkskerk tot eene wezenlijke kerk van Christus wilde organiseren, dit hetzelfde was, als de wereld tot de kerk Gods in te richten. Dan had men eigenlijk nog meer liefde voor de Staatskerk, wijl de Staat haar niet voor eene kerk wilde laten doorgaan. De Staat doet slechts zendingswerk door predikanten, welke door hem onderwezen en aangesteld zijn op bepaalde terreinen, die „gemeenten“ genoemd zijn. De moderne theologie wordt daarom door de voorstanders der vrije kerk beschouwd als een middel om de Staatskerk te ondermijnen.

Een der autoriteiten onder hen, die eene vrije kerk willen, schreef onlangs: „Wanneer de staat er geen middel op weet, om een predikant af te zetten, die rationalistische denkbeelden heeft, dan kan men niet zonder meer er van zeggen, dat dit een beklagenswaardige toestand is.“

Omgekeerd helpen de modernen de voorstanders der vrije kerk in hun tegenstand tegen de vrijmaking der volkskerk. Aan de eene zijde wijlen de kracht van hen, die in de volkskerk op handhaving der Lutherse belijdenis aandringen, aan den anderen kant zoekt men de macht der volkskerk te breken. In de commissie, die ingesteld werd om aan de volksvertegenwoordiging voorstellen te doen tot reformatie der volkskerk, staan de voorstanders der vrije kerk gewoonlijk aan de zijde der liberalen.

Het spreekt van zelf, dat dit niet dan schadelijk werken kan, zoodat voorshands de dingen in Noorwegen wel bij het oude blijven zullen.

Gemengd Nieuws.

Het cijfer der geboorten slinkt ook in Duitschland bestendig. In 1876 waren er op 1000 inwoners nog 45 geboorten; in 1909 was dat getal tot 31 geslonken. Deze vermindering valt minder in het oog, omdat het sterfscijfer tengevolge van de hygienische maatregelen sterk gedaald is; van 29 per duizend, is het tot 18 per duizend geworden.

Het Evangelische Sonntagsblatt aus Bayern had in 1888, 16,500 abonne's. Onder de redactie van den predikant Blendings steeg dit getal tot 49,000. Tien jaar geleden werd de predikant Osiertag redacteur en het aantal abonne's werd 67,000. Het blad stelt zich ten doel bewust persoonlijk Christendom op den grondslag van de belijdenis der kerk tot bevordering der Evangelisch-Lutherse Landkerk aan te kweeken.

Voor eenige jaren telde het *Stuttgarter Evang. Sonntagsblatt* het dubbele aantal abonne's.

In China geven vele ambtenaren blijk, dat zij ernstig er naar streven de instructies hunner regering, om het gebruik van opium te keer te gaan, nauwgezet op te volgen. De Engelse zending T. Briggs schreef hierover het volgende:

„Sino-chang is een stad, die als een middelpunt van een groote streek moet beschouwd worden. Enige weken geleden vergaderden sommige voornamen heeren der stad met onze voornaamste predikers uit de Chinezen, om de vraag te bespreken, wat gedaan worden kon om de ongelukkige opium-slaven te hulp te komen. Na veel bespreking en na een of twee meetings gehouden te hebben, besloot men een asyl voor verslaafden aan den opium te openen. Een geschikt huis werd gevonden en voor het doel ingericht, om hen daarin te ontvangen die met het opiumverbruik wilden breken.“

De vergadering benoemde bestuursleden om het asyl te beheeren en te zorgen, dat de candidaten die wenschen toegelaten te worden, geen opium binnenwerkten. Het hoofd der politie van die plaats wettelijke hierin krachtig mede en zorgt er voor, dat de politiedienars die onder hem staan, als wachters optreden.

Men vercocht mij, die in het zendingshospitaal arbeid, de patienten te behandelen. Dit gaf ons gelegenheid mede te doen aan den nationalen kruistocht tegen den opium. Het gaf ons tevens een goede gelegenheid het Evangelie te brengen tot hen, die onder gewone omstandigheden zoo moeilijk te bereiken zijn. De meeste opiumschuivers behooren tot de klasse van hen die kunnen lezen; zij worden voorzien van Christelijke lectuur.

Een aantal lijdens zijn als genezen ontslagen, en alle gaven zij de begeerte te kennen, meer van Gods Woord te hooren, met de bedoeling om zich bij de kerk van Christus te voegen. Dat spreekt van zelf dat zij, die door de hulp van de kerk bevrijd werden van de vreeselijke gewoonte van opium-schuiven, zich aan die kerk verplicht gevoelen en wellicht al te zeer geneigd zijn iets te beloven. Verleden maand kwam iemand uit een andere stad mij bezoeken, om advies te vragen omtrent het openen van een asyl. Dit alles toont duidelijk dat het den Chinezen ernst is het kwaad uit hun midden weg te doen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

II.

VOORTOANG.

Was Hans Starke ook recht gezien bij zijn heer en hield hij ook veel van deren, toch bestond er tusschen die beiden groot onderscheid en dat niet alleen van rang en stand.

De Bijbel spreekt ons van het verschil tusschen hem „die God dient“ en dien „die Hem

niet dient.“ Dit is een onderscheid dat doorgaat tot alle menschen. 't Is maar niet, dat aan den eenen kant staan de „deugnieten“ en aan den anderen de „brave menschen“. Want al is het veel beter tot de laatste dan tot de eerste te behooren, toch is elk „braaf“ mensch nog volstrekt niet altijd een die God dient. De groote vraag is, of ons hart den Heere toebehoort, of we met lijf en ziel, beide in leven en sterven, Jesus' eigendom zijn en dus niet door eigen deugd, maar door Zijn gerechtigheid het heil verwachten voor tijd en eeuwigheid.

Behoorde mijnheer Knobel ongetwijfeld tot de braven, zijn knecht Hans mocht worden gerekend tot de vromen, iets wat de braafheid niet uit-maakt insluit. Hij was de zoon van ouders, die om des geloofs wille waren vervolgd geworden, en zij hadden hem weinig van de wereld mee kunnen geven, maar des te meer zich beijverd, om hem de vrees Gods als den grootsten schat voor te stellen. En de Heere God had hem de genade beweten, dat hij thans zeggen kon: „Ik dien den Heere van mijn jonkheid af.“

Bij den heer Knobel, die ook door de ellende van den godsdienstoorlog uit zijn land was gedreven, gelijk we reeds zeiden, had Starke een vriendelijke ontvangst gevonden. Beiden waren geloofsgeenoten, dat is geboren uit voorouders, die de dwalingen van Rome hadden verworpen. Doch bij Starke alleen werd het levend geloof gevonden, dat ook in de Hervormers woonde, en hen krachtig maakte. Ook zijn vrouw, die hem een trouwe hulp was, was het een lust den Heere in stilheid en oprechtheid te dienen. Hun eenig lief dochtertje Christina voeden zij op in de vrees des Heeren, die het beginsel der wijsheid is. Gelijk Timotheus werd zij van jongs af in de Schrift onderwezen, wat een groot voorrecht is, als men maar niet vergeet, dat de kennis der waarheid wel door het hoofd haar weg neemt, maar toch moet komen tot het hart.

Niet ver van het heerenhuis, waarin de grondbesitter woonde, stond een oude kerk met een klokkentoren. Deze beide hadden vroeger behoord tot het kasteel dat, zoo als wij zeiden, reeds lang was verdwenen. De grond echter behoort nog aan den heer Knobel, die ook voor het onderhoud van de kerk en den toren zorgde. Dicht bij de kerk lag een gehucht, dat slechts uit enkele huizen bestond. Ongelukkig was een van die huizen een kroeg, die vrij wat bezoekers uit den omtrek tot zich trok.

Na gebeurde het, dat het leien dak van den toren, eens door een storm duchtig werd beschadigd, zoodat Starke naar Michel den leidekker werd gestuurd, om hem te vragen den schade te herstellen. Michel woonde in Onabruck, maar was in het gehucht goed bekend, ook als een trouw bezoeker van de kroeg.

Toen Michel zijn werk zou gaan doen, wipte hij eerst even bij den kastelein aan, die den sleutel van den toren bewaarde, en ging daarop naar boven om zijn werk te doen. Weldra bevond hij zich op de bovenste omgang vlak bij den weerhaan. Hij bezag echter dat hij 't werk alleen niet af kon, en zou dus den volgenden dag met een knecht terug komen. Daar zoo iets seiden voorkwam, en er dien volgenden dag geen school was, vond Michel toen hij kwam een aantal kinderen en ook vrij wat volwassenen, dicht bij den toren bijeen om hem zijn werk te zien verrichten.

Toen de leidekker en zijn knecht boven gekomen waren, begonnen ze een soort van steiger te maken, en Michel ging daarbij op een goot staan. Of nu dese wat zwak was, dan wel dat de man zich niet goed vast hield, gevoel hij gleed uit. De lieden beneden hoorden een angstigen schreeuw, en gelijktijdig zagen zij hoe Michel over de lage leuning van de omgang heenloog en naar beneden tuimelde. Ouden en jongen die het zagen, gleden het uit van schrik en drongen bijeen naar de plek waar hij was neergekomen, niet anders menende dan de man was dood.

Voorzichtig wilden se den leidekker opheffen, die met gesloten oogen op den grond lag. Doch stelt u hun verbaring voor toen Michel, zoodra men hem had aangeraakt, plotseling de oogen opende en in plaats van te kermen van pijn, de omstanders aankeek, als wilde hij zeggen: „Wat beduidt die drukt?“ Een ogenblik later stond hij, zonder eenige hulp op, en riep: „Komt maar hier, vrienden. 't Is alles nog best afgelopen. Ik ben wel wat gewauer naar beneden gekomen, dan ik dacht. Maar dat heeft me geen kwaad gedaan, zoo als jellui ziet!“

Ouden en jongen traden naderbij. Ze hadden voor hun oogen zoo pas Mchel van den hoogen toren zien vallen; ze hadden niet anders gemeend, of hij zou verpletterd zijn, en zie thans stond hij levend, ja ongedeerd onder hen.

„Heb je geen pijn ergens Michel?“ riep er een.

„Nergens,“ was 't antwoord; „ik voel me net zoo goed als eerst. Ja, je moet maar gelukkig wezen.“

Toen allen zich overtuigd hadden dat de leidekker werkelijk geen het minste letsel had bekomen, ging er een groot gejuich op. Ieder wilde hem de hand drukken.

„Dat is een bijzondere bewaring geweest, meester Michel,“ sprak een buurvrouw. „Ge moogt God wel hartelijk danken.“

De leidekker zei daar niet veel op. Blijkbaar hoorde hij van zoo iets liever niet. Zoo is de mensch die buiten God leeft zelfs als de Heere hem zegen en wonderlijk bewaart, wil hij dat liefst aan eigen kracht en wijsheid toeschrijven. Want dan heeft hij zelf de eer. Wie God niet dient, blijft liefst in alles ver van Hem; „wij redden het wel zonder God,“ denken zulke menschen. Maar gelijk de dichter Baets terecht opmerkt: „die dat zeggen sinken.“

Onder degenen, die Michel's val en wonderlijke bewaring mee aanschouwden hadden, behoorde ook Christina Starke. Zij kende Michel heel goed, wijl hij dikwijls op „Rust best“ kwam om een karwei te doen. Van vader Starke hield Michel niet: die was hem te „fijn“. Maar Christenijne mocht hij heel graag lijden, en als hij op het landgoed kwam verzuimde hij seiden: met haar een poosje te praten, of anders althans in de buurt te hooren hoe zij het maakte.

HOOGHNIKE.

Gereformeerde gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Gramsbergen, W. van 't Sant, cand. te Sleuwyk. — Oldemarkt, O. N. Oosterhof, te Westerboek (Dr.). — Baarn, J. L. Schouten, te Watergraafsmeer.

BEKANDT: Utrum (Gr.), H. Thomas, te Berlikum.

Dinsburg. Zondagmiddag 26 Februari nam onze grachte herder en leeraar Dr. Z. Hoek, beroepen